

Motion till riksdagen 2005/06:So695

av **Ulrik Lindgren m.fl. (kd)**

Utsatta barn

Motionen delad mellan flera utskott

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
Inledning	3
Brist på kunskap om barn inom socialtjänsten	3
Barn som drabbats av sorg	3
De osynliga barnen.....	4
Barn till missbrukare	4
Barn till psykiskt sjuka.....	4
Barn till föräldrar på anstalt.....	5
Sexuella övergrepp mot barn.....	5
Asylsökande barn.....	6
Rättssäkerheten för barn som skickats ut från landet	6

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompetensutveckling för personal som arbetar nära barn i skola och barnomsorg.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barn som drabbats av sorg erbjuds resurser i form av stödperson eller stödfamilj.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre samverkan till stöd för barn till psykiskt sjuka.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av barnpsykologisk expertis då socialförvaltningen fattar beslut om barnens behandling när deras föräldrar tas in på anstalt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn vad gäller rättssäkerheten för barn som skickats ut från landet.

¹Yrkande 1 hänvisat till UbU.

Inledning

Barn har rätt till goda uppväxtvillkor som tillgodoser behovet av både trygghet och personlig utveckling. Insatser för att stödja barn, som av olika anledningar behöver samhällets hjälp, ska ske med utgångspunkt i FN:s barnkonvention och bygga på det nära nätverk som finns runt barnet.

Barn i Sverige har i internationell jämförelse goda levnadsförhållanden vad gäller ekonomiska och materiella villkor, trygghet i närmiljön, socialt stöd från föräldrar och omgivning. Samtidigt står det helt klart att vissa problem och ofärdsförhållanden är relativt spridda bland barn.

Ett stärkt skydd för barn i utsatta situationer är nödvändigt. Samhällets oförmåga att sy ihop ett skyddsnät för de allra mest skyddsvärda är förödande för dem som drabbas. Det handlar om barn som misshandlas fysiskt eller psykiskt. Det handlar om barn som utnyttjas sexuellt eller barn som tvingas se våld, missbruk och kränkningar.

Barn lider i Sverige och ropar många gånger i det tysta efter någon som ser, hör och reagerar. Barn i utsatta situationer blir ofta dubbelt svikna, först av de människor som borde vara deras främsta skydd och sedan av samhället.

Brist på kunskap om barn inom socialtjänsten

Kristdemokraterna menar att det därför finns anledning att ta upp en allvarlig brist i samhällets skydd för utsatta barn – bristen på barnkompetens hos dem som arbetar med eller nära barn. Det saknas kunskap både inom forskningen och ute i verksamheterna. Socialstyrelsen har i flera rapporter påtalat allvarliga brister hos den kommunala socialtjänsten. Som så ofta blir det de vuxnas behov som sätts i första rummet i utredningar som rör barn – i stället för barnets bästa. Socialtjänsten måste bli bättre på att ta tag i de upptäckter de gör i sitt arbete. Det saknas också ofta dokumentation kring de ärenden socialtjänsten handlägger. Kommunerna måste se till att ta ett långsiktigt ansvar för att utbilda sin personal.

Barn som drabbats av sorg

När ett barn drabbas av att en förälder eller ett syskon dör blir livet kaotiskt. Döden är något som skrämmer trots att vuxna tröstar och stöttar på olika sätt. De flesta barn uttrycker någon gång att det värsta som skulle kunna hända är om mamma eller pappa dör. Det stöd som samhället ger vid dödsfall är i princip av ren ekonomisk karaktär. Men för ett barn som förlorar en förälder vore det långt mycket viktigare att få erbjudande om resurser i form av stödperson eller stödfamilj. Ett sådant erbjudande bör bli obligatoriskt. Även om den andre föräldern finns kvar kan vederbörande ha svårt att se till barnets alla behov eftersom man själv befinner sig i kris.

Fel! Okänt namn på

De osynliga barnen

I offentliga utredningar och rapporter talas det ofta om ”osedda barn” eller ”de glömda barnen”. Men det borde inte finnas några osedda eller glömda barn. Barn föds in i ett socialt nätverk med föräldrar, släktingar, grannar och vänner till familjen. Dessutom kantas barnens liv av en lång rad privat- och offentliganställd personal. I spädbarnsåldern möter de sjuksköterskan och läkaren på barnavårdscentralen. Många barn går sedan på förskola eller hos en dagmamma flera timmar varje dag. Alla går de så småningom i skolan och en del också till fritidshem.

Problemet är inte att vissa barn försvinner ur sikte, utan snarare att vi ibland blundar för barnens svårigheter.

Barn till missbrukare

Barn med missbrukande föräldrar tillhör en utsatt grupp. Med en restriktiv alkoholpolitik och med målsättningen om ett drogfritt samhälle måste vi gemensamt arbeta för att så få personer som möjligt hamnar i missbruk. Bara så kan vi minska antalet barn som växer upp med missbrukande föräldrar. Socialtjänsten har det övergripande ansvaret för insatser när barn far illa eller befinner sig i särskilt utsatta situationer. Genom socialtjänstens försorg kan många riktade insatser göras för att förebygga detta.

Genom förbättrad samverkan mellan mödravård, barnavård, socialtjänst, förskola och skola måste utsatta barn identifieras i ett tidigt skede. För dessa barn är det viktigt att det erbjuds kontakt med väl fungerande vuxna och barn. Att utveckla familjecentralernas verksamhet så att dessa behov kan mötas är av stor betydelse.

Kristdemokraternas syn på familjecentraler utvecklas i motion ”Ekonomisk trygghet för familjer och barn” (2005/06:Sf342).

Barn till psykiskt sjuka

I Sverige finns cirka två miljoner barn och ungdomar som alla är beroende av sina föräldrars kärlek, uppmärksamhet, omvårdnad och stöd. Av alla barn och ungdomar kommer 7–8 % att någon gång under uppväxten få uppleva att en av deras föräldrar får en psykisk sjukdom som kräver behandling i slutenvård.

Barn till psykiskt sjuka eller allvarligt psykiskt störda föräldrar utgör en riskgrupp för att själv drabbas av psykisk ohälsa. Att ständigt leva med oro över att en förälder är psykisk sjuk kan också leda till att man inte vågar säga emot eller tänja på gränser med risk att det ska förvärra situationen. Barnen stänger då inne många känslor, och den trygghet och öppenhet som normalt finns mellan förälder och barn skadas. En tredjedel av dessa barn utvecklar själva allvarliga psykiska och sociala problem under sin uppväxt. Vården bör ta ansvar för att föräldrarna uppmärksammas på barnet/ungdomens behov vid allvarliga tillstånd hos föräldern.

Trots en modern behandlingsorganisation inom både socialtjänst och vårdsektorn är det alltför få professionella behandlare som agerar utifrån de särskilda behov av stöd som barn till psykiskt sjuka har.

Det är viktigt att etablera samarbete över gränserna inom hälso- och sjukvården och med kommunernas socialtjänst. Socialtjänsten får ofta i ett sent skede del i ansvaret för många av dessa barn/ungdomar, men får ofta inte vetskap om situationen förrän stora problem redan blivit befästa och svårare att åtgärda.

Barn till föräldrar på anstalt

Mer än hälften av dem som sitter på anstalt runt om i landet är föräldrar. Man beräknar att minst 8 000 barn varje år har en frihetsberövad förälder. Föräldrarnas straff drabbar även barnen, trots att de ingenting gjort. Det måste skapas goda förutsättningar för barn att kunna ha en bra kontakt med sina föräldrar på anstalten, i de fall där detta bedöms som förenligt med vad som är bäst för barnet. Barnpsykologisk expertis måste få medverka då socialförvaltningen fattar beslut om barnens behandling när deras föräldrar tas in på anstalt. I dag fattar socialsekreteraren oftast beslut om fosterhemsplacering utan hörande av legitimerad barnpsykologisk expertis med kunskaper om barns behov och utveckling.

Sexuella övergrepp mot barn

Barn som tvingas utföra sexuella handlingar, som utsätts för sexuellt våld och som förnedras och kränks får utstå svåra lidanden, ofta med livslånga men, och de blir berövade sin barndom. Det är utan tvivel något av det värsta en människa kan bli utsatt för. Dokumenteras övergreppen på bild och visas om och om igen blir förnedringen mångdubbel.

Barn lyder, litar och tror på vuxna och framför allt att föräldrar alltid gör rätt. När en vuxen begår sexuellt övergrepp på ett barn förlorar barnet sin tillit till vuxen världen. Barn kan aldrig hävda sig i vare sig storlek, kunskap eller makt. Barnen är alltid i underläge. Barnen sviks och förlorar den trygghet som är förutsättningen för utveckling och självständighet. Flertalet tvingas förtränga det svåra som hänt och får aldrig tala om det.

Utsatta barn känner skuld – skuld känslor för övergreppen, för avslöjandet och för det kaos som ofta uppstår. Det är inte för att de begått brott, utan för att de utsatts för brott och avslöjat brott. Kristdemokraternas politik för att skydda barn mot sexuella övergrepp utvecklas i en särskild motion.

Fel! Okänt namn på

Asylsökande barn

Att fly är en uppsplitande erfarenhet för ett barn. Att genomgå en asylprocess innebär stora psykiska påfrestningar. Traumatiska minnen blandas med saknad av släkt och vänner i hemlandet, total ovisshet inför framtiden och en otrygg situation i familjen. Den utsatthet som asylsökande barn befinner sig i kräver att såväl deras rättigheter som deras behov och intressen särskilt uppmärksammas i asylprocessen.

Ingen har väl undgått behandlingen av de apatiska flyktingbarnen. Svensk flyktingpolitik har blivit allt hårdare mot barn – även ensamma flyktingbarn. Trenden mot en minskad andel beviljade uppehållstillstånd gäller även ensamma barn. Från att tidigare år legat omkring 80 % har andelen som beviljats sjunkit till 52 % år 2003 och 36 % år 2004.

Vår utgångspunkt är att svensk flykting- och asylpolitik ska bygga på grundsatsen om alla människors lika värde. Vi har därför arbetat för att låta svårt sjuka flyktingbarn stanna i Sverige. Vi vill vidare sänka ribban för vad som är humanitära skäl genom tydligare lagstiftning och förbättra mottagandet av ensamkommande flyktingbarn genom att utse särskild företrädare och familjehem. Det bör vidare göras till en huvudregel att varje barn ska höras om deras egna asylskäl.

Barnombudsmannen har föreslagit att de bestämmelser som finns i föräldrabalken rörande hämtning vid vårdnads- och umgängestvister bör införas i utlänningslagen. Denna förändring kan vara värd att genomföra för att i större mån leva upp till barnkonventionens intentioner.

Kristdemokraterna utvecklar sin politik beträffande asylsökande barn i en särskild motion.

Rättssäkerheten för barn som skickats ut från landet

Fallet med de somaliska syskonen Ahmed och Nimo som skickats till Somalia av sina vårdnadshavare för att gå på koranskola och som senare fick leva som tiggare i Etiopien har fått stor uppmärksamhet. Efter uppmärksamhet i medierna fick till slut Ahmed och Nimo komma hem till Sverige. De är båda svenska medborgare och uppväxta i Nacka. De har gått i svensk skola, kan språket och känner sig som svenskar. Detta till trots kunde inte svenska myndigheter ta hem barnen till Sverige trots de miserabla förhållanden de levde under. I Ahmeds fall var hans ålder ett hinder. Ambassader har ingen rätt att utfärda pass till minderåriga utan föräldrars medgivande. I Nimos fall var ekonomin problemet. Hon är över 18 år men passet skulle kosta 450 kr och resan hem 7 000 kr. Det var inte ens att tänka på, och socialtjänsten i Nacka ville inte ge henne pengar till en flygbiljett. Efter att fallet uppmärksammats i Uppdrag granskning skedde dock en attitydförändring och tre dagar senare kunde Ahmed och Nimo åter bestiga svensk mark, överväldigade av glädje.

Fel! Okänt namn på

Det är av största vikt att det klargörs och utreds vilken rättslig ställning svenska barn som befinner sig i annat land har. Det måste bli tydligt vem som bär ansvar för att dessa barn får det skydd och den trygghet de har rätt till. Detta behöver klargöras i en översyn.

Stockholm den 5 oktober 2005

Ulrik Lindgren (kd)

Inger Davidson (kd)

Rosita Runegrund (kd)

Kenneth Lantz (kd)

Gunilla Tjernberg (kd)

Olle Sandahl (kd)

Charrine Pålsson (kd)

Sven Brus (kd)

Torsten Lindström (kd)

Dan Kihlström (kd)